

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ చతుశ్చత్వారింశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ చతుశ్చత్వారింశః సర్గః ॥

సుమిత్రయా కౌసల్యాయా ఆశ్వాసనం

విలపంతీం తథా తాం తు కౌసల్యం ప్రమదోత్తమాం ।
ఇదం ధర్మే స్థితా ధర్మ్యం సుమిత్రా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 2.44.1 ॥

తవార్యే సద్గుణైర్ముక్తః స పుత్రః పురుషోత్తమః ।
కిం తే విలపితేనైవం కృపణం రుదితేన వా ॥ 2.44.2 ॥

యస్తవార్యే గతః పుత్రస్త్యక్త్వా రాజ్యం మహాబలః ।
సాధు కుర్వన్ మహాత్మానం పితరం సత్యవాదినం ॥ 2.44.3 ॥

శిష్టైరాచరితే సమ్యక్శవ్త్ ప్రేత్య ఫలోదయే ।
రామో ధర్మే స్థితః శ్రేష్ఠో న స శోచ్యః కదాచన ॥ 2.44.4 ॥

వర్తతే చోత్తమాం వృత్తిం లక్ష్మణోఽస్మిన్ సదానఘః ।
దయావాన్ సర్వభూతేషు లాభస్తస్య మహాత్మనః ॥ 2.44.5 ॥

అరణ్యవాసే యద్ దుఃఖం జానంత్యేవ సుఖోచితా ।
అనుగచ్ఛతి వైదేహీ ధర్మాత్మానం తవాత్మజం ॥ 2.44.6 ॥

కీర్తిభూతాం పతాకాం యో లోకే భ్రమయతి ప్రభుః ।
ధర్మః సత్యవ్రతపరః కిం న ప్రాప్తస్తవాత్మజః ॥ 2.44.7 ॥

వ్యక్తం రామస్య విజ్ఞాయ శౌచం మాహాత్యముత్తమం ।
న గాత్రమంశుభిః సూర్యః సంతాపయితుమర్హతి ॥ 2.44.8 ॥

శివః సర్వేషు కాలేషు కాననేభ్యో వినిఃసృతః ।
రాఘవం యుక్తశీతోష్ణః సేవిష్యతి సుఖోఽనిలః ॥ 2.44.9 ॥

శయానమనఘం రాత్రౌ పితేవాభిపరిష్వజన్ ।
ధర్మఘ్నః సంస్పృశంచీతశ్చంద్రమా హ్లాదయిష్యతి ॥ 2.44.10 ॥

దదౌ చాస్త్రాణి దివ్యాని యస్మై బ్రహ్మ మహశౌజసే ।
దానవేంద్రం హతం దృష్ట్వా తిమిధ్వజసుతం రణే ॥ 2.44.11 ॥

స శూరః పురుషవ్యాఘ్రః స్వబాహుబలమాశ్రితః ।
అసంత్రస్తౌ హ్యారణ్యేఽసౌ వేశ్మనీవ నివత్స్యతే ॥ 2.44.12 ॥

యస్యేషుపథమాసాద్య వినాశం యాంతి శత్రవః ।
కథం న పృథివీ తస్య శాసనే స్థాతుమర్హతి ॥ 2.44.13 ॥

యా శ్రీః శౌర్యం చ రామస్య యా చ కల్యాణసత్త్వతా ।
నివృత్తారణ్యవాసః స్వం క్షిప్రం రాజ్యమవాప్స్యతి ॥ 2.44.14 ॥

సూర్యస్యాపి భవేత్ సూర్యో హ్యగ్నేరగ్నిః ప్రభోః ప్రభుః ।
శ్రియాః శ్రీశ్చ భవేదగ్ర్యా కీర్త్యాః కీర్తిః క్షమాక్షమా ॥ 2.44.15 ॥

దైవతం దేవతానాం చ భూతానాం భూతసత్తమః ।
తస్య కే హ్యగుణా దేవి వనే వాప్యథవా పురే ॥ 2.44.16 ॥

పృథివ్యా సహ వైదేహ్యా శ్రియా చ పురుషర్షభః ।
క్షిప్రం తిస్సృభిరేతాభిః సహ రామోఽభిషేక్స్యతే ॥ 2.44.17 ॥

దుఃఖజం విసృజత్యశ్రు నిష్కామంతముదీక్ష్వ యం ।
అయోధ్యాయాం జనః సర్వః శోకవేగసమాహతః ॥ 2.44.18 ॥

కుశచీరధరం వీరం గచ్ఛంతమపరాజితం |
సీతేవానుగతా లక్ష్మీస్తస్య కిం నామ దుర్లభం || 2.44.19 ||

ధనుర్దహవరో యస్య బాణఖడ్గాస్త్రభృత్ స్వయం |
లక్ష్మణో వ్రజతి హ్యగ్రే తస్య కిం నామ దుర్లభం || 2.44.20 ||

నివృత్తవనవాసం తం ద్రష్టాసి పునరాగతం |
జహి శోకం చ మోహం చ దేవి సత్యం బ్రవీమి తే || 2.44.21 ||

శిరసా చరణావేతౌ వందమానమనిందితే |
పునర్దక్ష్యసి కల్యాణి పుత్రం చంద్రమివోదితం || 2.44.22 ||

పునః ప్రవిష్టం దృష్ట్వా తమభిషిక్తం మహాశ్రియం |
సముత్సృక్ష్వసి నేత్రాభ్యాం శీఘ్రమానందజం జలం || 2.44.23 ||

మా శోకో దేవి దుఃఖం వా న రామే దృష్యతేఽశివం |
క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి పుత్రం త్వం ససీతం సహలక్ష్మణం || 2.44.24 ||

త్వయాశేషో జనశ్చాయం సమాశ్వాసోఽయతోఽనఘే |
కిమిదానీమిదం దేవి కరోషి హృది విక్లవం || 2.44.25 ||

నార్థా త్వం శోచితుం దేవి యస్యాస్తే రాఘవః సుతః |
నహి రామాత్ పరో లోకే విద్యతే సత్పథే స్థితః || 2.44.26 ||

అభివాదయమానం తం దృష్ట్వా ససుహృదం సుతం |
ముదాశ్రు మోక్ష్యసే క్షిప్రం మేఘరేఖేవ వార్షికీ || 2.44.27 ||

పుత్రస్తే వరదః క్షిప్రమయోధ్యాం పునరాగతః |
కరాభ్యాం మృదువీనాభ్యాం చరణౌ పీడయిష్యతి || 2.44.28 ||

అభివాద్య నమస్యంతం శూరం ససుహృదం సుతం |
ముదాస్త్విః ప్రోక్షసే పుత్రం మేఘరాజిరివాచలం || 2.44.29 ||

ఆశ్వాసయంతీ వివిధైశ్చ వాక్యై -
ర్వాక్యోపచారే కుశలానవద్యా |
రామస్య తాం మాతరమేవముక్త్యా
దేవీ సుమిత్రా విరరామ రామా || 2.44.30 ||

నిశమ్య తల్లక్ష్మణమాతృవాక్యం
రామస్య మాతుర్నరదేవపత్న్యాః |
సద్యః శరీరే విననాశ శోకః
శరద్గతో మేఘ ఇవాల్పతోయః || 2.44.31 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే చతుశ్చత్వారింశః సర్గః ||